

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ,
КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО**

Факультет театрального мистецтва

Кафедра організації театральної справи імені І. Д. Безгіна

Тема дипломної роботи:

«Міжнародна діяльність Національного академічного драматичного театру імені Лесі Українки під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну»

Дипломна робота студента IV курсу
денної форми навчання
Факультету театрального мистецтва
спеціальності 026 – «Сценічне
мистецтво» освітньо-професійної
програми «Організація театральної
справи»

Чабан Тетяни Олегівни

Науковий керівник:
Професор, кандидат
мистецтвознавства,
академік НАМУ,
заслужений діяч мистецтв
України

Безгін Олексій Ігорович

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕАТРУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ 1991-2014 РОКІВ.....	7
1.2 Міжнародна діяльність театру у дев'яностих роках.....	10
1.2 Міжнародна діяльність у 2000-2014 роках	14
РОЗДІЛ 2 МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕАТРУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ 2014-2022 РОКІВ.....	21
РОЗДІЛ 3 МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ З ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ.....	29
3.1 Перші гастролі театру після початку повномасштабного	30
3.2 Творча резиденція «START»	34
3.3 Вистава «Танго»	38
3.4 Співпраця з польським режисер над виставою в майбутньому.....	41
3.5 Іспанський проєкт	42
ВИСНОВКИ.....	44

ВСТУП

«Наші театри за кордон не їздять», — таку фразу доволі часто можна почути у бесідах із тими, хто цікавиться театром і обговорює його актуальні проблеми. Дійсно, нерідко складається враження, що наші драматичні театри здійснюють діяльність лише на території України.

Говорячи про міжнародну діяльність театру, зазначимо, що будь-яка творча поїздка із виставами — це обмін досвідом, випробування власних творчих і організаційних сил, пошуки нової аудиторії, суспільного визнання театру на міжнародному просторі, творчих досягнень.

Проте треба розглядати питання міжнародної гастрольної діяльності в ширшому суспільно-політичному контексті. В усі часи гастрольні поїздки театрів за кордон мали також і політичну складову. За радянських часів театр виконував завдання пропаганди та відображення соціалістичного устрою.

Нині, звичайно, міжнародна гастрольна діяльність театрів вже не має такого яскраво вираженого пропагандистсько-ідеологічного характеру, вона набула нових рис - представлення України як самостійної творчої одиниці у світі.

Однак, якщо докладніше вивчити це питання, ми з приємністю можемо дізнатися, що це не так. Драматичні театри гастролують не лише в Україні, а й за кордоном. Втім, у дослідженні міжнародної діяльності драматичного театру імені Лесі Українки маємо відчутну прогалину — спеціальне таке дослідження не проводили. Міжнародну діяльність зазвичай змішують з оглядом гастролей театру Україною, не розглядаючи окремо.

Це пов'язано також і з тим, що в самих театрах (і це засвідчила наша робота над дипломним проєктом) часто відсутня систематизована історична інформація про міжнародну діяльність. На нашу думку, це велике упущення, тому що огляд міжнародної діяльності творчого колективу може стати окремим розділом в дослідженні історії будь-якого театру.

Протягом останніх 10 років Україну спіткала низка складностей, які досі заважають українцям жити спокійне та вільне життя. У вічній боротьбі нашої країни за належність наш народ довів, що має здатність проводити розвиватися не тільки у економічних та політичних питаннях, але і в культурних. Починаючи з 2014 року, ми можемо спостерігати значний розвиток театральної сфери.

Відвідування драматичних театрів, сприяє культурному та духовному розвитку глядача, надихає на розвиток не тільки внутрішній, але й суспільний загалом.

Окрім цього, український театр має особливі досягнення у міжнародній діяльності та інтеграції з різними світовими країнами. Після 24 лютого, кожен зрозумів наскільки вплив на іноземну аудиторію є важливим аспектом, аби отримувати відповідну не тільки моральну, але й військову підтримку.

Популяризація України та українського питання загалом кожного місяця тільки набирає оберти, адже, якщо ми перестанемо транслювати наші цінності та пріоритети — це почне робити наш ворог у більш потужних масштабах.

Українські, зокрема, київські театри з початку повномасштабного максимально допомагають всім, чим можуть, аби пришвидшити нашу перемогу. Ми можемо спостерігати за звітами щодо гуманітарних допомог, зборів коштів на військову техніку, підтримки військових під час відпусток або ж реабілітацій. Театр не стоїть осторонь, допомога лунає у величезних масштабах.

Також стався «бум» у міжнародній діяльності. Десятки країн та сотні міст дізнаються про можливості та перспективи українського театру, у кінці вистав аплодують стоячи, дякуючи за теми, які підіймались під час спектаклю. Європейський глядач приємно здивований глибиною та місією, яку актори передають зі сцени.

«Коли були на гастрольх у Британії – часто чули від їхніх акторів: "Навіщо ви так робите – ви ж вмираєте на сцені. У нас так не грають!" Тобто,

там є така певна "домовленість" із глядачем: ми вам розповідаємо історію – якщо ви хочете – включаєтесь, а якщо ні – є бар'єр, який не переступають. А в нас такого нема – ми починаємо розповідати історію – і якщо беремо глядача за душу – то вже не відпускаємо.» — каже у інтерв'ю виконуючий обов'язків Національного драматичного театру ім. Лесі Українки Кирило Кашліков. [1]

Актуальність теми. Актуальність полягає в тому, що досі не було розглянуте питання міжнародної діяльності Національного драматичного театру ім. Лесі України в умовах повномасштабного вторгнення.

Мета і завдання дослідження. Метою є розглянути, розкрити та проаналізувати міжнародну діяльність театру в надзвичайних умовах. Реалізація мети теми передбачала розв'язання поставлених завдань, а саме проаналізувати:

- міжнародну діяльність у 1991-2014 роках;
- міжнародну діяльність у 2014-2022 роках;
- міжнародну діяльність після повномасштабного вторгнення

(2022-2024 роки).

Об'єкт дослідження — Національний драматичний театр ім. Лесі Українки

Предмет дослідження — сукупність даних та інформації про міжнародну діяльність театру Національного драматичного театру ім. Лесі Українки.

Практичне значення одержаних результатів — використання матеріалу для аналізу та створення статистики міжнародної діяльності драматичних театрів в умовах воєнного стану.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку та списку використаних джерел.

У Розділі 1 ми розкриваємо історичну складову театру та висвітлюємо міжнародну та гастрольну діяльність театру ім. Лесі Українки у періоді 1991-2014 років.

У Розділі 2 дипломної роботи ми досліджуємо міжнародну та гастрольну діяльність у періоді 2014-2022 років та зазначаємо щодо відмови театру від співпраці з російською федерацією.

У Розділі 3 кваліфікаційної роботи ми аналізуємо та збираємо дані та розширену інформацію щодо міжнародної та гастрольної діяльності у період повномасштабного вторгнення (2022-2024 роки).

РОЗДІЛ 1 МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕАТРУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ 1991-2014 РОКІВ

1.1 Історія Національного драматичного театру імені Лесі Українки

Історія театру бере свої витoki з першої стаціонарної російської трупи в Україні під орудою визначного актора, режисера, антрепренера М. Соловцова. Свій перший театральний сезон театр "Соловцов" розпочав 1 вересня 1891 виставою "Ревізор" М.Гоголя. Історія Національного драматичного театру імені Лесі Українки розпочинається з кінця 19 століття, коли в Києві була заснована перша стаціонарна російська театральна трупа під керівництвом видатного актора, режисера та антрепренера Миколи Соловцова. [2]

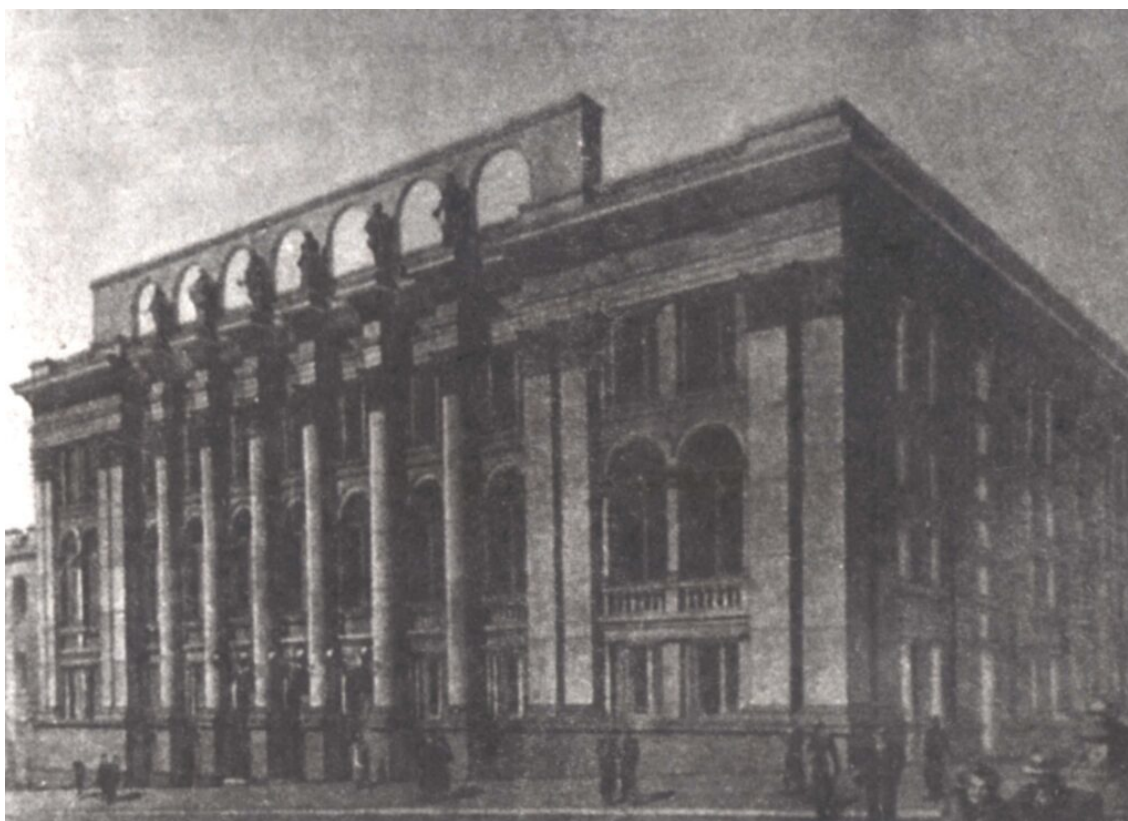
Перший театральний сезон театру "Соловцов" розпочався 1 вересня 1891 року з вистави "Ревізор" за п'єсою Миколи Гоголя. Перші вистави трупи М.Соловцова відбувалися в тому ж приміщенні, де й сьогодні працює театр імені Лесі Українки. Збудоване в 1875 році, воно увійшло в історію під назвою "Дім Бергоньє". Територія на якій знаходиться театр свою історію бере від французького підприємця Огюста Бергоньє, який побудував тут цирк і цим вже визначив видатну мистецьку історію майбутніх споруд. В 1883 році приміщення перебудовано під драматичний театр. [3]

Малюнок 1

У квітні 1919 році приміщення Бергоньє театру було передано Першому театру Української Радянської Республіки імені Шевченка, який працював у ньому до зими 1923 року. Протягом 1922-1925 років тут перебували й інші театри (здебільшого пересувні), зокрема, в 1924 році — театр «Березіль», який очолював Лесь Курбас. В 1925 році прийнято рішення про часткову реставрацію приміщення, яку було закінчено в 1926 році. У радянський період театр виконував завдання пропаганди та відображення соціалістичного устрою. Гастрольні поїздки театрів за кордон мали політичну складову, і театр був активним учасником міжнародних театральних фестивалів та заходів, що підвищувало його репутацію на світовій сцені. [4]

Малюнок 2

З 1926 року в театрі розпочалися спектаклі колишньої трупи «театру Соловцова». Створений на основі цього театру Державний театр російської драми розпочав свою діяльність виставою "Кінець Криворильська"

Б. Ромашова. 1941 в ознаменування 70-річчя від дня народження Лесі Українки та беручи до уваги великий мистецький й суспільний успіх вистави "Камінний господар", театрові було присвоєне ім'я цієї геніальної поетеси. 1966 за досягнуті творчі успіхи та у зв'язку із 40-річчям від дня заснування театру надано звання "академічний", 1994 присвоєно статус національного – "Національний академічний театр російської драми імені Лесі Українки". [5]

Після здобуття Україною незалежності, театр імені Лесі Українки зосередився на популяризації української культури та мистецтва. З 1990-х років театр активно займається міжнародною діяльністю, беручи участь у численних театральних фестивалях і гастрольях за кордоном. З 1994 року театр очолив народний артист України Михайло Резнікович. Театр відрізняється традиціоналізмом у трактуванні і розмахом у виставах. Є декілька експериментальних малих сцен. При театрі існує експозиція, присвячена його історії. Історія Національного драматичного театру імені Лесі Українки є яскравим прикладом збереження і розвитку театральних традицій в Україні. Завдяки своїй міжнародній діяльності, театр сприяє культурному обміну та популяризації українського мистецтва на світовій арені.

Малюнок 3

1.2 Міжнародна діяльність театру у дев'яностих роках

В часи незалежної України перший раз театр поїхав за кордон у 1991 році до Москви з виставою «Савва» за п'єсою Л. Андрєєва (1990). Режисером вистави став В. Петров, який поставив «Савву» спеціально для Ю. Мажути. Зіграли виставу один раз на сцені Московського театру імені О. С. Пушкіна.

Звичайно, до 1991 року і проголошення незалежності України театр імені Лесі Українки чимало гастролював Росією, але ці гастролі назвати міжнародними було не можна, адже і Росія, і Україна входили до складу СРСР.

Наступні міжнародні гастролі театру імені Лесі Українки відбулися у лютому 1993 року. Театр поїхав до Польщі з виставою «Зірки на ранковому небі» за п'єсою О. Галіна.

Зазначимо, що ця вистава стала режисерським дебютом Ірини Дуки. І стала ним випадково. В цю авантюру мало хто вірив, та кінцевий результат здійснив справжній фурор. Згодом виставу запросили на гастролі до Польщі, де на постановку чекав успіх. Виставу «Зірки на ранковому небі» зіграли у Польщі тричі: перші дві вистави відбулися у м. Валбжих, третя — у Вроцлаві.

У 1994 році театр імені Лесі Українки взяв участь у Міжнародному театральному фестивалі в Единбурзі, Шотландія. Вистава "Макбет" за п'єсою Вільяма Шекспіра, поставлена Михайлом Резніковичем, отримала позитивні відгуки критиків і глядачів. Це була одна з перших значних міжнародних подій для театру після здобуття незалежності України.

У 1995 році театр провів гастролі в Німеччині, де представив кілька вистав, включаючи "Три сестри" за п'єсою Антона Чехова. Виступи в Берліні та Мюнхені продемонстрували високий рівень акторської майстерності українських артистів і сприяли зміцненню культурних зв'язків між Україною та Німеччиною.

У 1996 році відбулися гастрольні поїздки театру імені Лесі Українки до Німеччини та Ізраїлю.

Важливим етапом міжнародної діяльності стала співпраця з Литовським національним драматичним театром у 1996 році. В рамках цієї співпраці було реалізовано спільний проєкт, що включав обмін виставами та акторськими майстер-класами. Ця співпраця не тільки сприяла професійному зростанню акторів, але й зміцнила дружні стосунки між театрами двох країн.

У Німеччину театр імені Лесі Українки виїхав уперше. Містом, яке прийняло гостей із України, став Мюнхен. А запросив творчий колектив на міжнародні гастролі приватний німецький продюсер Йохан Ханн, відомий в Україні тим, що організував перші гастролі Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка в Німеччині — із виставою «Моменти» Андрія Жолдака.

Йохан Ханн став ініціатором серйозних творчих театральних проєктів, здійснення яких стало можливим завдяки тісній співпраці двох міністерств культури — України і Баварії і власним зусиллям німецького продюсера. Він ініціював у театрі імені Лесі Українки постановку п'єси німецького драматурга Танкреда Дорста «Фернандо Крапп написав мені цього листа», яку здійснив режисер Михайло Резнікович.

Йохан Ханн запропонував двом київським театрам — театру імені Івана Франка і театру імені Лесі Українки — поставити дві п'єси знаного, але не надто популярного німецького драматурга Т. Дорста — «Фернандо Крапп написав мені цього листа» і «Мерлін, або спустошена країна». Постановки мали здійснити художні керівники обох театрів — Сергій Данченко та Михайло Резнікович.

Німецький продюсер обумовив, що у випадку, якщо німецька сторона оцінить вистави як високоякісну мистецьку продукцію, творчі колективи обох театрів будуть запрошені із виставами на гастролі до Мюнхена. Це була доволі смілива співпраця з українськими режисерами. Її продовженням став показ вистави театру імені Лесі Українки «Фернандо Крапп написав мені цього листа» на гастролях театру у Мюнхені. Публіка побачила виставу на сцені театру «Райт-халле». Виставу тут зіграли два рази.

Тоді ж Міністерство культури Баварії допомогло театру імені Лесі Українки налагодити контакти з керівництвом найбільшого мюнхенського театру — Резиденц-театру.

Згодом, у вересні 1996 року творчий колектив театру імені Лесі Українки поїхав на гастролі до Ізраїлю. Це був тур по 5 містам. Вважають, що початок співробітництва театрів України та Ізраїлю поклали саме ці гастролі. Після них був підписаний договір про співробітництво двох театрів: Муніципального театру з міста Хайфи та театру імені Лесі Українки. Договір передбачав обмін постановочними групами. [6]

Оскільки ініціаторами гастролей була ізраїльська сторона, саме вона відбирала вистави для показу. Зупинилися на двох виставах - «Школа скандалу» Р. Шерідана та «Історія однієї пристрасі» за Г. Джеймсом.

У всіх п'яти містах — Тель-Авів, Хайфа, Натанья, Ашдод, Єрусалим — вистави пройшли з аншлагом. Для українського колективу гастролі стали справжнім викликом. Фактично вперше театр імені Лесі Українки виїхав на такі великі міжнародні гастролі — вони тривали 12 днів.

Незвичними були погодні умови — спека 35 градусів за Цельсієм у тіні та середземноморська вологість повітря 90%. Незвичним був і графік показу вистав. Робочий день в Ізраїлі закінчувався о восьмій годині вечора, тож вистави починалися о 20:30. При тому при проведенні вистав слід було дотримуватися негласного закону - закінчувати заходи не пізніше 23:00.

Ще одна складність, із якою зіткнувся театр імені Лесі Українки під час гастролей, була традиційною. Перенести громіздкі вітчизняні вистави на нові сценічні майданчики виявилось непросто. Адже, наприклад, в Єрусалимі просто не знайшлося сцени, яка би відповідала за параметрами сцені театру імені Лесі Українки. Запропонований організаторами майданчик був у 4 рази меншим.

Плідним на міжнародні гастролі для театру імені Лесі Українки став 1998 рік. Театр відвідав із гастролями Німеччину, Польщу, Росію, Ізраїль.

У січні 1998-го вистави театру імені Лесі Українки знову відбулися у Мюнхені. На гастролі театр запросив резидент театру Еберхард Вітт, який у 1997 році побував у Києві.

Представник німецької сторони із десяти запропонованих для перегляду вистав відібрав дві — «Школу скандалу» Р. Шерідана, яку було успішно показано ізраїльській публіці, та «З вами небезпечно мати справу...» за п'єсою О.Арбузова «Старомодна комедія». [7]

Гастролі театру імені Лесі Українки у Мюнхені тривали 8 днів. Жодна з привезених п'єс не була відома широким глядацьким колам німецького міста. Резиденц-театр навіть був змушений зробити переклади творів Р. Шерідана та О. Арбузова.

За словами завідуючого літературною частиною театру імені Лесі Українки Б. Куріцина відвідання Мюнхена українським театром викликало несподівану реакцію німецької преси: «Наш театр, нашу культуру в Мюнхені, та й в Німеччині, сприймають якщо не як «культуру» країни в Середній Африці, населеній дикунами, то принаймні «культуру» містечка під Москвою. І те, що наша театральна культура знаходиться на сучасному європейському рівні, було для німців абсолютною несподіванкою». [8]

У 1998 році в Парижі відбулася прем'єра вистави "Дядя Ваня" за п'єсою Антона Чехова. Показ вистави на сцені одного з найпрестижніших театрів Франції став значною подією в культурному житті як України, так і Франції. Це дало можливість театру імені Лесі Українки ще більше заявити про себе на міжнародній арені.

Вистава «З вами небезпечно мати справу...» мала великий успіх у німецького глядача. В Мюнхені театр запросили взяти участь з цією виставою у щорічному театральному фестивалі «Російські сезони» у Ліверкузені у березні 1999 року.

У травні 1998 року театр імені Лесі Українки запросили взяти участь у фестивалі «Контакт», що проходив у польському місті Торунь.

Фестиваль було започатковано 1991 року. Його організувала головний режисер торунського театру Вілема Хожиця Христина Мейснер. Щорічний фестиваль став важливим мостом, який об'єднує театральний Схід і Захід, і одним із найголовніших театральних фестивалів регіону.

1.2 Міжнародна діяльність у 2000-2014 роках

2001-го театр імені Лесі Українки знову провів гастролі у Мюнхені. Тут двічі було показано виставу «Гойбеле та її демон».

У 2002 році великі гастролі театру імені Лесі Українки відбулися у Москві, на сцені театру імені Є. Вахтангова. З Києва привезли шість вистав, кожна з них зіграли по одному разу.

У 2003 році свій новий театральний сезон 19 вересня театр імені Лесі Українки відкрив у німецькому Штутгарті виставою «Хто вбив Емілію Галотті?» Е. Лессінга.

Наступний рік, 2004-ий, для творчого колективу був багатшим на міжнародні гастролі. У травень театр імені Лесі Українки відвідав турецький Трабзон, у вересні — Москву, у жовтні — латиську Ригу та, вже традиційно, Мюнхен.

У Трабзоні в рамках Міжнародного Чорноморського театального фестивалю відбулася одна вистава театру — «Фернандо Крапп написав мені цього листа». [9]

2004 рік можна назвати роком турне театру з виставою «Насмішкуйте моє щастя» Л. Малюгіна. Адже окрім Москви цю виставу театр імені Лесі Українки зіграв також у Ризі та Мюнхені.

Показ вистави у Ризі відбувся у місцевому Театрі російської драми. Усі квитки на неї було продано за декілька днів до показу. За словами учасників гастролей, після вистави актори Ризького театру російської драми буквально увірвалися за лаштунки і дякували за потрясіння. А один місцевий молодий артист сказав: «Після вашого спектаклю хочеться стати краще».

У Мюнхені «Насмішкувате моє щастя» зіграли в рамках Мюнхенського міжнародного театрального фестивалю, присвяченого 100-річчю від дня смерті Антона Чехова. Емблемою фестивалю став образ Ліки Мізінової з вистави театру імені Лесі Українки (роль виконала Наталя Доля).

Виставу «Насмішкувате моє щастя» зіграли на сцені театру «Райт-халле». Після вистави глядачі, переважно емігранти і студенти Мюнхенського університету, піднялися на сцену і довго розглядали декорації — орган з берези роботи Давида Боровського.

Також в рамках німецьких гастролей театр імені Лесі Українки зіграв моновиставу «Олександр Вертинський: Бал Господень». Її показ відбувся у Мюнхенському університеті.

Малюнок 4

У 2005 році виставу театру імені Лесі Українки «Julia@Romeo.com (Norway.Today)» І. Бауершима запросили на фестиваль молодих акторів у Болгарію — у місто Пазаржик. На той час у виставі грали Наталія Шевченко та Євген Авдєєнко.

Також у 2005 році театр імені Лесі Українки взяв участь у спільному українсько-німецькому проєкті "Театральні мости". Проєкт передбачав спільні постановки та обміни акторськими труппами між українськими та німецькими театрами. Це стало важливим кроком для підвищення рівня співпраці та взаєморозуміння між театрами двох країн.

Наступного 2006-го року Болгарія знову приймала театр імені Лесі Українки. Гастролі проходили у містах Враца і Софія. Там демонстрували вистави «Julia@Romeo.com (Norway.Today)», у якій грали Наталія Шевченко і Євген Авдеєнко, і моновиставу «Олександр Вертинський. Бал Господень», яку грав Євген Авдеєнко.

У 2006 році театру імені Лесі Українки спільно із німецькими колегами створив експериментальну виставу, що йшла двома мовами одночасно — для театру це був унікальний досвід. Виставу було втілено на «Новій сцені» — сценічному майданчику на 140 осіб, де літа 2023 року відбувся ремонт та реконструкція. [10]

Ідея вистави виникла в Алли Рибікової (сценічний редактор проєкту, на той момент режисер театру імені Лесі Українки) і Катрін Кацубко (постановник проєкту, керівник театральної студії Університету Людвіга Максиміліана у Мюнхені). Вони зупинили свій вибір на трагедії В. Шекспіра «Ромео та Джульєтта»: широкий глядач добре знайомий із її знаменитим сюжетом, тож нагальна потреба у синхронному перекладу відпала. Було вирішено, що в українсько-німецькій постановці представників клану Монтеккі гратимуть молоді німецькі актори (німецькою мовою), а клану Капулетті — молоді актори театру імені Лесі Українки (російською мовою).

На тому життя українсько-німецького проєкту не закінчилося. Після успішних показів у Києві та у Мюнхені постановка «Ромео і Джульєтта» вирушила до Швейцарії. Тут у Базелі виставу зіграли у лютому 2007 року три рази.

Швейцарський письменник з українським корінням Дмитро Гавріш згадував: «...одного разу в Базелі я побачив чудову постановку «Ромео і

Джульєтти». Капулетті там грали актори з Києва, Монтеккі — німці. Обидві сторони говорили своєю мовою, і це лише підкреслювало класичний конфлікт шекспірівських сімей...». [11]

У вересні 2007 року творчий колектив театру імені Лесі Українки, який брав участь у виставі «Ромео і Джульєтта», знову поїхав до Мюнхена — на репетиції з поновлення вистави. 15 та 16 вересня «Ромео і Джульєтту» було представлено в Едмонтоні у Канаді. Того ж року театр представив свою постановку "Ревізор" на Міжнародному театральному фестивалі в Авіньйоні, Франція. Вистава отримала високу оцінку критиків за інноваційний підхід до класичної п'єси та високий рівень акторської майстерності. Це допомогло театру зміцнити свою репутацію на міжнародній арені.

Малюнок 5

У 2008 році близько місяця актори театру імені Лесі Українки жили та працювали у Монреалі, де разом із Анною Варпаховською і під керівництвом Григорія Зіскіна працювали у місцевому театрі імені Л. Варпаховського над постановкою вистави «Дядечків сон» за Ф. Достоевським.

Прем'єра відбулася у Монреалі у коледжі Жан-де-Бребьоф. Пізніше виставу зіграли у Торонто у театрі «Leach Poslums», а згодом — в Києві, на сцені театру імені Лесі Українки.

У 2009 році театр імені Лесі Українки провів гастролі в Сполучених Штатах Америки. В рамках гастролей були представлені вистави "Вишневий сад" та "Чайка" за п'єсами Антона Чехова. Покази відбулися в Нью-Йорку та Чикаго, де вистави отримали позитивні відгуки як від місцевих критиків, так і від української діаспори.

У 2010 році було підписано угоду про співпрацю з Варшавським національним театром. В рамках цієї угоди були організовані спільні постановки, обміни режисерами та акторами. Це сприяло поглибленню культурних зв'язків між Україною та Польщею та допомогло розвивати театральне мистецтво обох країн. Завдяки цій співпраці, українські актори мали змогу виступати на сценах польських театрів, що сприяло їхньому професійному зростанню та обміну досвідом. Зокрема, спільна постановка п'єси "Дванадцята ніч" за Вільямом Шекспіром отримала високу оцінку критиків та глядачів у обох країнах.

У 2011-му, після тривалої 15-річної перерви, театр імені Лесі Українки знову приїхав на гастролі до Ізраїлю — із виставою «Її шалені чоловіки» Г. Ару. Вистава брала участь у фестивалі провінційного театру «Театральний дивертисмент», що проходив по всій країні.

Мета фестивалю — дати можливість мешканцям Ізраїлю познайомитися з театрами східноєвропейських країн. Виставу грали на «підборі», з собою виконавці ролей взяли лише костюми. 5 квітня 2011 року виставу зіграли у Хайфі, 6 квітня — у Беер-Шеві, 7 квітня — у Холоні, 8 квітня — в Ашдоді.

У 2012 році театр імені Лесі Українки взяв участь у Міжнародному фестивалі "Контакт" у польському місті Торунь. Показ вистави "Ідіот" за романом Федора Достоєвського став однією з головних подій фестивалю і отримав високу оцінку як глядачів, так і критиків. Вистава відзначалася

глибоким психологізмом та оригінальною режисерською інтерпретацією класичного твору, що привернуло увагу міжнародної театральної спільноти. Участь у фестивалі "Контакт" дозволила театру імені Лесі Українки зміцнити свою позицію на міжнародній арені та встановити нові професійні контакти з європейськими театрами. Крім того, участь у такому престижному фестивалі сприяла популяризації українського театрального мистецтва за кордоном, підкреслюючи його високий рівень і здатність до інновацій.

У 2012 році вперше за свою міжнародну гастрольну діяльність театр імені Лесі Українки поїхав до Австрії. В рамках Міжнародного фестивалю «Чужий серед чужих» і на запрошення Університету Людвіга Максиміліана з Мюнхена у зальцбурзькому театрі «Одеон» були показані вистави «Чорні діви» Ф. Займоглу та Г. Зенкеля та «Норд-Ост» Т. Бухштайнера.

У 2013 році — двічі відвідав Москву. Тут театр імені Лесі Українки зіграв виставу «Насмішкувате моє щастя» на Міжнародному театральному фестивалі імені О. Бахрушина та із виставами «Насмішкувате моє щастя» та «Наполеон і корсиканка» взяв участь у Днях Києва у Москві. Заходи за участі театру імені Лесі Українки відбулися у Московського драматичному театрі імені О.С. Пушкіна та меморіальному музеї «Творча майстерня театрального художника Давида Боровського».

Окрім цього У 2013 році в Лондоні відбулася прем'єра вистави "Ромео і Джульєтта" за п'єсою Вільяма Шекспіра. Показ вистави на сцені відомого театру "Глобус" став значною подією в культурному житті обох країн. Це дало можливість театру імені Лесі Українки продемонструвати високий рівень українського театрального мистецтва на міжнародній сцені. Вдруге у 2013-му відбулися вже обмінні гастролі між театром імені Лесі Українки та театром «Одеон» (Зальцбург). В Австрії грали виставу «Жирна свиня» Н. ЛаБута.

У 2014 році на запрошення Міжнародного театрального фестивалю «Сцена на перехресті» театр імені Лесі Українки відвідав болгарський

Пловдів. Виставу «Edith Piaf. Життя в рожевому світлі» О. Гаврилюк зіграли на «підборі».

На 2014 рік театр імені Лесі Українки запланував поїздку на театральний фестиваль «Зустрічі в Росії» у Санкт-Петербурзі з виставою «Нахлібник» І. Тургенєва. Вона мала відкривати фестиваль 7 квітня 2014 року. Але поїздка не відбулася з причини погіршення політичних відносин України та Росії. Театр імені Лесі Українки за декілька днів до початку фестивалю вирішив не брати участь у ньому, повідомивши про це рішення організаторів 2 квітня. [12]

Відтоді через зростання політичної напруги у відносинах між Україною і Росією, а згодом — істотне погіршення політичних відносин між країнами після анексії Росією Криму, театр імені Лесі Українки відмовився від участі у російських фестивалях.

РОЗДІЛ 2 МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕАТРУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ 2014-2022 РОКІВ

У 2014 році на запрошення Міжнародного театрального фестивалю «Сцена на перехресті» театр імені Лесі Українки відвідав болгарський Пловдів. Виставу «Edith Piaf. Життя в рожевому світлі» О. Гаврилюк зіграли на «підборі». [13]

2015-ий ознаменувався дуже серйозною подією в житті театру. Вперше вистави театру імені Лесі Українки були показані у столиці Великобританії — Лондоні.

Художнє керівництво театру відібрало для гастролей чотири вистави:

- «Нахлібник» І. Тургенєва;
- «Насмішкувате моє щастя» Л. Малюгіна;
- «Дрібниці життя» за оповіданнями А. Чехова;
- «В полоні пристрастей» за Лесею Українкою.

Вистави були відібрані не випадково. Версія легенди про Дон Жуана Лесі Українки є візитною карткою театру. Вистави за творами А. Чехова були обрані, оскільки вважається, що після Шекспіра А. Чехов — улюблений автор англійців. І. Тургенєва в Англії теж шанують — у 2014-му вистава за п'єсою «Нахлібник» йшла в одному з найстаріших лондонських театрів «Олд Вік», а під час гастролей театру імені Лесі Українки у Національному театрі Лондона з великим успіхом ішов спектакль за іншою п'єсою І. Тургенєва — «Місяць на селі».

Гастролі театру планували на тиждень, однак лондонські організатори гастролей, переглянувши вистави, попросили продовжити їх ще на тиждень.

Це були перші великі гастролі театру імені Лесі України від 2008 року, коли творчий колектив виїжджав до Москви.

При тому театр запланував не просто гастролі, а мистецький проєкт, що мав презентувати сьогоденну культуру України. Для нього була обрана назва «Ukrainian culture today» («Культура України сьогодні»).

Крім показу вистав проєкт включав фотовиставку, яка висвітлювала події останніх часів в Україні, досягнення у різних галузях життя нашої країни, ретроспективний показ фільмів «Земля» О. Довженка з коментарями та «Тіні забутих предків» С. Параджанова. Після показу «Тіней забутих предків» відбулася зустріч-бесіда з виконавицею головної жіночої ролі у фільмі, актрисою театру імені Лесі Українки, народною артисткою України Ларисою Кадочниковою.

В ідеалі для успішної та якісної реалізації такого заходу потрібно було не менше року на підготовку. Наприклад, театр імені Євгенія Вахтангова, який напередодні гастролював в Лондоні, займався організацією гастролей понад два роки. Натомість, у театру імені Лесі Українки на підготовку гастролей було лише шість місяців: обставини змушували діяти швидко.

Театральні критики, до думки яких дослухаються лондонські глядачі, оцінили вистави театру імені Лесі Українки. «Нахлібник» отримав чотири «зірки» (з п'яти можливих) від театрального оглядача видання «British Theatre».

Вистава «Дрібниці життя» вразила театрального оглядача із «The Guardian», який теж поставив їй чотири зірки. На подив колективу театру імені Лесі Українки, про гастролі було написано чимало відгуків та рецензій. У «The Public Review», «London Theatre», «British Theatre Guide», «The Review Hub», «The Art Desk». Також відгук написала театральный оглядач Дарія Канурбаєва.

Усі події проєкту «Ukrainian culture today» відбувалися у театрі St James Theatre, розташованому у трьох хвилинах ходу від Букінгемського палацу. Це новий театральный комплекс, відкритий у 2012 році — із основною залом на 300 місць, студією, баром і рестораном.

Варто зазначити, що параметри сцени у лондонському театрі суттєво відрізнялися від сцени театру імені Лесі Українки. Її розміри були утричі меншими. Тому у Києві під час підготовки до гастролей було продумано, як саме адаптувати декорації та мізансцени до такого маленького розміру, проте акторам було затісно — і не лише на сцені, а й за кулісами, адже лондонський театр не був розрахований на масштабні й «залюднені» постановки.

Малюнок 6

Не зовсім вдало було обрано і час гастролей. Вони тривали з 8 по 19 вересня 2014 року і співпали із початком лондонського театрального сезону, коли місцеві театри запланували 31 прем'єру. Конкурувати з такою кількістю нових постановок було дуже складно. Конкуренцію гастролям театру імені Лесі Українки склав і чемпіонат світу з регбі, який проходив у Лондоні у цей час. Попри ці обставини, на усіх виставах зала театру була майже повною.

Вистави відвідувала різна публіка. Там були і представники української діаспори, і корінних англійців, справжніх поціновувачі театру. Представники

діаспори приходили передусім, аби трішечки доторкнутися до батьківщини, були у вишиванках, налаштовані ностальгійно. Представниця громадської організації «Лондонський Євромайдан» вручила колективу театру подяку.

Всі вистави йшли у синхронному перекладі: глядачам на вході давали радіосистеми із навушниками. Ціни на квитки були доволі демократичними як для Лондона: від 5 до 30 англійських фунтів.

У 2016 році театр імені Лесі Українки здійснив гастрольний тур по Німеччині, який включав виступи у таких містах, як Берлін, Мюнхен та Франкфурт. Вистави театру були високо оцінені як глядачами, так і критиками. Зокрема, вистава "Нахлібник" І. Тургенєва отримала схвальні відгуки за глибокий психологізм та майстерність акторської гри. Цей тур допоміг зміцнити культурні зв'язки між Україною та Німеччиною і підвищив престиж українського театрального мистецтва на міжнародній арені.

У серпні 2016 року Російський драматичний театр Литви зробив театру імені Лесі Українки пропозицію щодо проведення майбутніх гастролей. Під час перемовин було прийнято рішення провести обмінні гастролі. Керівники театрів обговорили також розширення співпраці та створення в майбутньому спільних театральних проєктів.

У Вільнюсі було вирішено показати виставу «Нахлібник» І. Тургенєва. Литовський театр зупинив свій вибір на трагедії В. Шекспіра «Король Лір». Кожен колектив займався підготовкою своїх гастролей самостійно.

У 2017 році театр підписав угоду про співпрацю з одним із провідних театрів Франції — Théâtre de la Ville в Парижі. В рамках цієї угоди було реалізовано кілька спільних проєктів, зокрема постановка вистави "Вишневий сад" за п'єсою А. Чехова, яка була показана як у Парижі, так і в Києві. Цей проєкт сприяв обміну досвідом та техніками між українськими та французькими акторами та режисерами. У 2018 році французькі актори взяли участь у постановці вистави "Украдене щастя" за І. Франком, що додатково підкреслило культурний обмін між країнами.

У 2018 році театр імені Лесі Українки відвідав Тель-Авів у рамках Міжнародного театрального фестивалю «Раз на століття», присвяченому 100-річчю старого ізраїльського репертуарного колективу. На фестивалі були представники театри різних країн, а саме: Польщі, Чехії, Франції та Китаю. Там театр представив одну зі своїх найкращих вистав «Вид з мосту» (режисер Кирило Кашліков).

Наші театри мають спільне коріння, і це відчувається, вони схожі, — стверджує художній керівник Театру «Габіма» Моше Кептен. — Але є і відмінності. Мені здається, київська театральна школа більш класична і академічна. Ізраїльські ж актори здебільшого орієнтовані на роботу на телебаченні, тобто грають побутово і часто-густо, повертаючись після зйомок на сцену, забувають, що це — театр, що тут все ж таки потрібно грати. Чесно кажучи, ізраїльським акторам не завадило б повчитися в українських колег і спробувати дотримуватися традицій класичної театральної школи...

Після майже двох годин напруженої тиші, що створила атмосферу очікування, зал вибухнув овацією, яка переповнювала приміщення радістю та захватом. «Я проживаю в Ізраїлі вже понад 20 років і дуже часто відвідую театр, особливо гастрольні вистави. Порівнюючи ізраїльський театр з театрами інших країн, відчуваю, що український актори не просто грають, а проживають ролі», — поділився глядач Михайло Нагле. «Вистава чудова! Костюми та сценографія дуже лаконічні, все виконано дуже розумно та гарно. Я радий, що український театр на такому високому рівні!». [14]

2019 рік теж видався для театру доволі насиченим. Труппа театру відвідала Трабзон, Туреччину, Краків, Польщу та знову Тель-Авів, Ізраїль.

У 2019 році театр імені Лесі Українки брав участь у Міжнародному театральному фестивалі в Единбурзі. Театр представив виставу "Лісова пісня" за Лесею Українкою, яка стала однією з головних подій фестивалю. Ця постановка привернула увагу міжнародної спільноти до українського театрального мистецтва і допомогла підвищити інтерес до української культури в Шотландії та за її межами.

Українські театри з усієї Європи на той момент вже вшосте зібралися в культурній столиці Польщі — Кракові. 15 театрів-учасників поставили 16 вистав протягом тижня на шести майданчиках Кракова. Тогорічне журі складалося з акторів, режисерів та драматургів, які оцінювали вистави на двох рівнях: професійному та аматорському.

Звичайно, завдання журі ускладнювалося різною вагою акторів, рівнем їхньої аматорської майстерності та академічним рівнем. За словами членів журі, напередодні церемонії нагородження розподіл призів став предметом багатогодинних палких дискусій з криками, образами і розбитим посудом. Зрештою, було оголошено переможця в номінації "Аматорський театр". Dasdokumentartheaterberlin (Берлін, Німеччина) поставив виставу "Зірка на ймення Чорнобиль", режисер Марина Шубарт. Історія кохання на тлі Чорнобильської ядерної катастрофи вразила журі та глядачів своєю чесністю.

«В аматорських виставах завжди підкорює стовідсоткова віддача. Це професійний актор може вирішити, що сьогодні він зіграє «в півноги», бо щось відчувається не дуже добре, а тут — такі емоції, такий драйв! Усі актори-аматори мають основне місце роботи, але знаходять час, сили та натхнення для репетицій, для улюбленої справи, і це дуже зворушливо!», — зазначила член журі акторка Римма Зюбіна. [15]

У 2019 році Національний драматичний театр імені Лесі Українки в Трабзоні, Туреччина, представив гастрольну виставу «Серце Боксера» (режисер Дмитро Морозов). Ця вистава, створена на основі твору відомого німецького драматурга Лутца Хюбнера вразила турецьку аудиторію своєю інтенсивністю та глибоким змістом. Гастролі цієї вистави стали важливою подією в культурному обміні між Україною та Туреччиною, сприяючи взаєморозумінню та діалогу між народами.

Крім того, гастрольна вистава «Серце Боксера» в Трабзоні отримала позитивні відгуки від глядачів і критиків, що підкреслили високий професіоналізм акторського складу та захоплюючу атмосферу, створену під час вистави. Це було важливим кроком у популяризації української культури

та мистецтва за межами країни, дозволяючи турецькій аудиторії отримати унікальний погляд на талант і творчість українських театральних колективів.

Малюнок 7

Незважаючи на труднощі, пов'язані з пандемією COVID-19, у 2020-2021 роках театр імені Лесі Українки здійснив кілька віртуальних гастрольних турів у США. Онлайн-покази вистав "Насмішкujete мое щастя" Л. Малюгіна та "В полоні пристрастей" за Лесею Українкою були доступні для американської аудиторії, що дозволило розширити межі міжнародної діяльності театру навіть у складних умовах. Ці онлайн-покази мали великий успіх і були переглянуті тисячами глядачів по всьому світу, що підкреслило важливість цифрових технологій у сучасному театральному мистецтві. Віртуальні тури не тільки розширили географію глядацької аудиторії, але й сприяли збереженню та розвитку культурних зв'язків під час глобальної кризи. Такий підхід дозволив театру залишатися активним та підтримувати свою аудиторію, незважаючи на фізичні обмеження.

На превеликий жаль, у 2020 році розпочався масштабний карантин по всьому світу і театр був змушений закрити свої двері для глядача.

У 2021 році театр імені Лесі Українки розпочав співпрацю з японськими театрами. В рамках цього співробітництва була організована спільна постановка "Сон в літню ніч" за В. Шекспіром, яка була представлена як в Києві, так і в Токіо. Цей проєкт допоміг зміцнити культурні зв'язки між Україною та Японією і сприяв обміну традиціями та техніками між українськими та японськими театральними митцями. У 2022 році, незважаючи на складні політичні та економічні умови, співпраця продовжувалася і включала в себе віртуальні майстер-класи та обговорення, які сприяли подальшому культурному обміну. Співпраця з японськими театрами також включала віртуальні семінари з обміну режисерськими підходами, що дозволило обом сторонам збагачувати свої театральні традиції новими ідеями та методами.

РОЗДІЛ 3 МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ З ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

24 лютого 2022 року життя кожного українця кардинально змінилося, наш ворог підступно вирішив знищити український народ, генофонд та культуру загалом. Ми, як ніколи, зрозуміли, що лише наша згуртованість та сила має здатність нас захистити. Кожного дня, ось вже 2,5 роки чоловіки та жінки героїчно віддають свої життя задля нашого існування та майбутнього держави.

Після початку повномасштабного театр Лесі Українки кардинально змінив вектор свого існування. Першим, що він зробив — одностайно відмовився від позначки «російської драми» та набув оновленої назви Державне підприємство «Національний драматичний театр імені Лесі Українки».

"Вилучення з назви театру слова «російський» стосується не лише зміни назви закладу, адже зміниться сам зміст його діяльності та репертуарна політика. Шанувальники театрального мистецтва зможуть переглядати якісні вистави українських та зарубіжних авторів тепер українською мовою", – сказав міністр культури Олександр Ткаченко. [16]

Окрім цього, театр переродився наче фенікс, абсолютно повністю змінивши репертуар з російської на українську, європейську та американську драматургії. Також було принциповим питанням відновити свою діяльність, тож 9 квітня 2022 року театр відчинив театральну залу для глядача з виставою «Три кохання».

«Тому тільки-но з'явилася перша можливість знову стати до роботи, у колективі народилася ініціатива, яку особисто підтримав міністр культури України. Ще наприкінці березня, під час традиційної zoom-конференції, Олександр Ткаченко запропонував нам, трупі, подумати, як це зробити і з чого саме слід почати. Наші львівські та івано-франківські колеги уже

працюють повний репертуар, тоді як у Києві безпеку може поки що забезпечити лише наш театр», — ділиться у інтерв'ю для «Укрінформ» в.о. Головного директора театру Кирило Кашліков.

Паралельно створюючи нову репертуарну політику, театр прийняв рішення також робити акцент своєї діяльності на міжнародній арені, адже, чим більше світ буде чути про Україну в різних аспектах, тим більше військової, фінансової та гуманітарної допомоги ми отримуємо.

3.1 Перші гастролі театру після початку повномасштабного

Після гучного повернення театру на велику сцену, театр розпочав свою міжнародну діяльність. За сприяння Посольства України у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії відбулися гастролі на сцені Логан-Холу у центрі Лондона. 26 листопада 2022 року театр ім. Лесі Українки представив лондонському глядачу виставу «Фальшива нота» (прем'єра 31-го січня 2019 року) з Дмитром Савченко та Олегом Замятіним в головних ролях.

Малюнок 8

За даними театру на підготовку та організацію гастролі в пішло декілька місяців. Основний час готування вистави до гастролей забрало питання декорацій, адже режисер Кирило Кашліков не був готовий до спрощення декорацій. 25 українців, з яких лише 5 акторів (решта — технічний персонал) з гордістю представили якісний український культурний продукт на сцені Лондона.

Деталізація підготовки до гастролей:

- Технічна підготовка: Для успішної організації гастролей була проведена ретельна робота з транспортування декорацій та технічного обладнання. Було залучено декілька логістичних компаній, які допомогли з перевезенням необхідного інвентарю.
- Репетиційний процес: Репетиції проходили у кілька етапів. Спершу актори працювали над відновленням ролей у Києві, а потім проводили генеральні репетиції вже в Лондоні. Велика увага приділялася адаптації вистави до нової сцени та роботи зі світлом і звуком.
- Маркетингова кампанія: За підтримки української діаспори в Лондоні, була організована широка рекламна кампанія, яка включала інтерв'ю з акторами на місцевих радіостанціях, публікації в газетах та соціальних мережах.

«Я хочу, щоби британська публіка побачила, який рівень, яка якість вистави, акторів, української культури. Бо українська театральна культура дуже класична, а театр Лесі Українки - один із найкращих. Вони працюють дуже важко, вони дуже вимогливі, навіть при підготовці цих гастролей - це було очевидно, нам було непросто, але ми всі зробили все, що могли», — каже в інтерв'ю для Світлани Чернецької Ірен Хіггінботам, організаторка гастролей. Вистава отримала позитивні відгуки від британської преси та глядачів. Багато хто відзначав високий рівень акторської майстерності та професіоналізм української команди. Лондонські театральні критики

підкреслювали, що «Фальшива нота» вражає своєю емоційністю та глибиною, що робить її актуальною як для української, так і для міжнародної аудиторії.

За словами акторів аудиторію дуже розчулила тема вистави та реакція було однозначно позитивною. «Ми самі не очікували, що ця вистава визове такий широкий резонанс в колі глядачів, потім ми цю виставу грали в усіх великих містах України: Харків, Львів, Одеса, Чернівці, Полтава.» — каже для того ж інтерв'ю колишній Генеральний директор театру Михайло Резнікович. Гастролі сприяли не лише популяризації української культури за кордоном, але й встановленню нових партнерських відносин з британськими театрами. Було домовлено про спільні проекти та обміни, які допоможуть підвищити рівень культурного діалогу між країнами. Організація гастролей також сприяла зміцненню міжнародної підтримки України, адже культурні події часто стають майданчиком для дипломатичних зустрічей та обговорення актуальних політичних питань.

Після гастролей Прем'єр-міністр Ірландії прибув до Києва в рамках свого офіційного візиту до України. Під час свого перебування у столиці він зустрівся з представниками театру імені Лесі Українки. Зустріч була спрямована на обговорення можливостей культурного співробітництва між Ірландією та Україною.

Прем'єр-міністр висловив зацікавленість у розвитку культурного обміну та спільних проєктів у галузі театру між двома країнами. Ця зустріч стала ще одним кроком у зміцненні культурних зв'язків між Ірландією та Україною, що сприяє подальшому розширенню міжнародної співпраці і розвитку культурного діалогу. Під час зустрічі з представниками театру імені Лесі Українки, прем'єр-міністр Ірландії висловив своє захоплення рівнем професіоналізму та творчого потенціалу українських артистів. Він підкреслив важливість спільних ініціатив у галузі культури для поглиблення взаєморозуміння та підтримки між країнами.

У рамках цього зустрічі було обговорено конкретні можливості співпраці, такі як обмін театральними постановками, спільні творчі проекти та організація вистав українських театральних колективів у Ірландії та навпаки. Ініціатива отримала позитивний відгук від обох сторін, що свідчить про глибоке зацікавлення у співпраці та обміні культурними цінностями.

Ця зустріч стала важливим кроком у зміцненні дружніх відносин між Ірландією та Україною, а також у розвитку культурного обміну між двома країнами. Обидві сторони виразили надію на подальше співробітництво та взаємне відкриття нових можливостей для розвитку театрального мистецтва.

Малюнок 9

3.2 Творча резиденція «START»

24 січня 2023 року театр анансував про новий міжнародний проєкт. «START» — це спільний проєкт двох Національних театрів, а саме — Литовського Національного драматичного театру та Національного драматичного театру імені Лесі Українки.

Малюнок 10

У травні 2023 року Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки в Києві разом із Литовським національним драматичним театром організували першу Міжнародну творчу резиденцію «START». Цей унікальний проєкт став платформою для об'єднання молодих режисерів з України та Литви, що надало їм можливість розвинути свої творчі ідеї та презентувати їх у міжнародному контексті. Проєкт відзначився інноваційним підходом до театрального мистецтва та стимулюванням культурного обміну між двома країнами.

Резиденція мала на меті створити умови для пошуку та підтримки нових талантів у сфері режисури, забезпечуючи молодим митцям усі необхідні ресурси та можливості для творчої реалізації. Вона сприяла встановленню професійних зв'язків між українськими та литовськими театральними діячами, стимулюючи взаємний обмін знаннями та досвідом.

Організатори резиденції підкреслювали важливість культурного діалогу та співпраці, вбачаючи у цьому запоруку успішного розвитку театрального мистецтва. Молоді режисери отримали унікальну можливість не лише презентувати свої проєкти, але й отримати цінні поради від досвідчених колег, що стало потужним імпульсом для їхнього подальшого професійного зростання.

Резиденція тривала з 15 по 28 травня і включала два основні етапи відбору учасників, підготовчий період та безпосередньо творчий процес.

Перший етап складався з прийому заявок, де режисери подавали свої концепції майбутніх вистав, а другий етап включав пітчинг проєктів в онлайн-форматі. Підготовчий період забезпечував учасників усім необхідним для ефективної роботи, включаючи переклад п'єс, знайомство з акторською трупкою та підбір реквізиту. Процес відбору учасників резиденції складався з двох ретельно спланованих етапів, які забезпечували максимально прозорий і справедливий відбір. Перший етап полягав у прийомі заявок через Google Forms. Режисери з обох країн мали можливість подати свої проєкти, що включали загальний опис ідеї, концепцію та сценографію майбутньої вистави. Важливо відзначити, що участь могла бути як індивідуальною, так і в команді, що складалася з не більше трьох осіб, зокрема композитора, сценографа тощо. Вимоги до заявки були чітко визначені: хронометраж вистави – 40-60 хвилин, без обмежень за жанром, драматургією чи стилем. Це надавало учасникам свободу творчого самовираження.

Заявка повинна була бути заповнена англійською мовою, а для учасників з України – також українською. До участі у конкурсі не приймалися роботи, які вже були поставлені на інших сценах, що забезпечувало

оригінальність представлених проектів. Кінцевий термін подачі онлайн заявок був 12 березня 2023 року.

Другий етап передбачав пітчінг робіт в онлайн-форматі. Протягом цього етапу, який тривав з 1 по 14 квітня, представники театрів зв'язувалися з майбутніми учасниками для більш детального обговорення їх концепцій, планів втілення та узгодження умов постановки. Цей етап був важливим для розуміння глибини ідеї та можливостей її реалізації. За результатами пітчінгів були відібрані три українських та три литовських режисери, які отримали можливість взяти участь у резиденції. Оголошення учасників відбулося 15 квітня 2023 року.

Підготовчий період тривав з 17 квітня по 14 травня і був важливою частиною процесу, забезпечуючи фундамент для успішної реалізації проектів. У цей час учасники займалися перекладом п'єс, якщо це було необхідно, знайомством з акторською трупю театру, відбором акторів та підготовкою реквізиту.

Один з ключових аспектів підготовчого періоду полягав у знайомстві режисерів з трупю театру, що дозволяло їм краще розуміти потенціал акторів та ефективніше працювати над втіленням своїх ідей. Учасникам також надавалася можливість провести онлайн або офлайн читки матеріалів з відібраними акторами. Це допомагало режисерам оцінити, як їх концепції будуть виглядати на сцені, і внести необхідні корективи.

Крім того, підготовка включала роботу над сценографією та реквізитом. Режисери могли визначити, які матеріали та декорації їм будуть потрібні для реалізації своєї ідеї. Це дозволяло заздалегідь підготувати всі необхідні ресурси, що мінімізувало ризики та забезпечувало високу якість кінцевого результату. Важливо відзначити, що литовським режисерам були забезпечені перекладачі для полегшення комунікації з українськими акторами та технічним персоналом.

Основна частина резиденції проходила з 15 по 28 травня і включала інтенсивну роботу над проектами. Режисери отримали всі необхідні умови

для реалізації своїх ідей, включаючи репетиційні простори, технічну підтримку та доступ до необхідного обладнання. Важливою перевагою була гнучкість у розкладі репетицій, який складався відповідно до побажань учасників. Це забезпечувало максимальну зручність та ефективність роботи.

Протягом цього періоду режисери мали можливість повністю зануритися в процес постановки, експериментувати з різними підходами та вносити необхідні зміни. Робота в реальних театральних умовах дозволяла учасникам отримати цінний досвід, працюючи з професійними акторами та технічним персоналом.

Заключним етапом резиденції був показ робіт. Усі проекти були представлені на сцені театру Лесі Українки, де їх оцінювали як організатори, так і запрошені експерти. Після показу один український та один литовський режисер були обрані для постановки своїх вистав на сценах відповідних національних театрів у сезоні 2023-2024 років. Цей успіх став потужним стимулом для подальшого розвитку їхньої кар'єри.

Завершальний етап резиденції передбачав презентацію проектів, після якої було відібрано одного українського та одного литовського режисера для постановки вистав у відповідних національних театрах. Таким чином, резиденція «START» стала важливим майданчиком для розвитку молодих режисерів та зміцнення культурних зв'язків між Україною та Литвою.

Міжнародна творча резиденція «START» стала важливим кроком у розвитку молодих режисерів з України та Литви, надаючи їм унікальні можливості для творчої реалізації та професійного зростання. Проект відзначився інноваційним підходом до театального мистецтва, сприяючи культурному обміну та взаємному збагаченню між двома країнами.

Завдяки ретельно продуманому процесу відбору, підготовки та реалізації проектів, резиденція забезпечила високу якість представлених робіт та створила умови для розвитку нових театральних талантів. Учасники отримали можливість працювати в реальних театральних умовах, експериментувати з різними підходами та отримувати цінні поради від

досвідчених колег, що стало потужним імпульсом для їхнього професійного зростання.

3.3 Вистава «Танго»

Польща відома своїм багатством культурних і театральних ініціатив, і фінансування таких проєктів є важливим компонентом для їхнього успішного розвитку. Один з яскравих прикладів цього – вистава "Танго", що відтворюється в Національному драматичному театрі імені Лесі Українки. Проєкт цієї вистави відображає не лише культурну розмаїтість та талант українських артистів, але й зумовлює необхідність управління ліцензіями та авторськими правами.

Фінансування вистави "Танго" здебільшого реалізується завдяки різноманітним джерелам, а серед них є і польські спонсори. Співпраця з польськими організаціями та фондами сприяє не лише матеріальному забезпеченню проєкту, а й залученню нової аудиторії. Завдяки цьому співпраця між Україною та Польщею у галузі культури та театру стає більш тісною та продуктивною.

Однак, підтримка фінансування – лише один аспект успішної вистави. Важливим елементом є також дотримання ліцензійних умов та авторських прав. Вистава "Танго", як будь-яка інша театральна постановка, підпадає під законодавство про захист авторських прав. Це означає, що для відтворення чи адаптації твору потрібно отримати відповідні ліцензії від правовласників.

У випадку вистави "Танго", яка базується на п'єсі чи іншому творі, авторські права належать конкретним особам чи їх спадкоємцям. Отже, театр повинен укласти угоди щодо використання твору та виплати відповідних роялті правовласникам. Це важливий етап підготовки вистави, який гарантує законність та правову чистоту її проведення.

Малюнок 11

Завдяки правильному фінансуванню та дотриманню авторських прав, вистава "Танго" в Національному драматичному театрі імені Лесі Українки може успішно реалізуватися як у власній країні, так і за її межами. Цей процес відображає важливість етичного та юридично коректного підходу до культурних проєктів і сприяє подальшому розвитку міжнародного співробітництва в галузі театру та мистецтва. Поляки завжди були цінними партнерами для України у сфері культурного обміну, і фінансування вистави "Танго" в Національному драматичному театрі імені Лесі Українки є яскравим прикладом цього співробітництва. Партнерство з польськими організаціями та фондами не лише надає необхідні ресурси для реалізації проєкту, але й сприяє розширенню глядацької аудиторії та підвищенню міжкультурного розуміння.

Фінансування вистави від польських спонсорів відкриває нові можливості для розвитку театрального мистецтва в Україні та сприяє її просуванню за кордоном. Крім того, це фінансування може вважатися своєрідним культурним обміном, де польські партнери вкладають

українським театральним колективам, щоб підтримати і розвинути їхні творчі потенціали.

Малюнок 12

Проте фінансування є лише однією з складових успішної вистави. Важливим елементом також є дотримання ліцензійних умов та авторських прав. Вистава "Танго" базується на творі, який підпадає під законодавство про захист авторських прав. Тому важливо, щоб український театр уклав угоди щодо використання твору та виплати відповідних роялті правовласникам. Це не лише забезпечує законність проведення вистави, але й відображає повагу до творчої праці автора.

Успішна реалізація вистави "Танго" в Національному драматичному театрі імені Лесі Українки створює позитивний приклад для подальшого культурного обміну та співробітництва між Україною та Польщею. Цей процес допомагає зближувати народи, підсилює культурний діалог та сприяє сприйняттю різноманіття української та польської культури в світовому

контексті. Таким чином, співпраця в сфері театрального мистецтва стає важливим кроком на шляху до підтримки культурного розвитку обох країн. Прем'єра відбулася 29 лютого 2024 року, режисер — Олександр Степанцов.

3.4 Співпраця з польським режисер над виставою в майбутньому

У світі театрального мистецтва кожна нова постановка — це можливість для відкриття нових глибин і занурення у світ творчості. Вистава «Влагальниці» в Національному драматичному театрі імені Лесі Українки, режисована польським майстром театру, відкриває перед нами такий саме захоплюючий шлях у світ класичного театру.

Ця постановка — це не лише перенесення класичної п'єси Евріпіда на новий театральний простір, а й спроба пролити нове світло на актуальні проблеми сучасного суспільства. «Влагальниці» — це твір, що поглиблюється в жіночі образи, їхні боротьби та жертвоприношення в ім'я правди та справедливості. Але у цій новій інтерпретації ми бачимо не лише переказ старої історії, а й промову до сучасного глядача про актуальні питання гендерної рівності, насильства та влади.

Польський режисер, працюючи разом з українськими акторами та творчим колективом, створює новий театральний досвід, який поєднує в собі елементи класики та сучасності. Він заохочує нас подивитися на вічні теми через призму сьогодення, відкриваючи для нас нові шляхи розуміння і взаємозв'язків.

Майбутня вистава «Влагальниці» втілює в собі багатогранність та різноманіття театрального мистецтва. Він підносить перед нами складність жіночого досвіду, виклики, з якими стикаються героїні п'єси, і заохочує нас задуматися над сутністю правди, справедливості та влади.

Прем'єра вистави в березні 2025 року стане великим подією в світі театру. Це буде не просто вистава, але і маніфестація культурного обміну, взаєморозуміння та співпраці між Україною та Польщею. Її успіх відкриє нові можливості для співтворчості, що виявиться сприятливим для обох

країн, які постійно шукають способи для спільного розвитку та підвищення культурного рівня. [17]

Таким чином, вистава "Влагальниці" стає не просто витвором мистецтва, але і символом єднання та співробітництва, який відкриває перед нами нові горизонти та збагачує наші душі найвищими ідеями і емоціями.

3.5 Іспанський проєкт

Іспанський проєкт, який був ініційований за підтримки посольства Іспанії, спільно з університетом імені І. К. Карпенко-Карого, став прикладом такої співпраці. Вистава "Життя — це сон", що була вперше була представлена глядачу на сцені театру імені Лесі Українки 8 листопада 2023 року, відіграла важливу роль у зближенні двох культурних просторів і відкритті нових горизонтів для творчості.

Режисер та драматурги із Іспанії (а саме Хосе Габріель Антуњано (драматург) та Ігнасіо Гарсія (режисер)) привнесли унікальний погляд на класичну п'єсу "Життя — це сон", даруючи українському глядачеві нові інтерпретації та емоції. Цей театральний витвір не лише представив іспанську культуру на українській сцені, але й виявився місцем, де зустрілися дві різні театральні традиції, збагативши одна одну своїм досвідом та талантом.

Спільний творчий процес, що відбувався під час розробки вистави, став важливим етапом у розвитку театального мистецтва обох країн. Він допоміг створити нові форми вираження, які відзначаються своєю оригінальністю та глибоким змістом. Кожен учасник процесу мав можливість вивчити нові підходи та перспективи, що сприяло обміну досвідом і взаємному вдосконаленню.

На мій погляд, постановка «Життя — це сон» в театрі Лесі Українки — це вдала вистава, яка, зберігаючи вірність духові Кальдерона, розмовляє з нами, українцями, що живуть за часів війни, про вічне, але й про актуальне. Вона говорить з нами про владу, свободу, гідність чоловіків і жінок,

послуговуючись дивним поетичним мовленням бароко й використовуючи нашу страшну реальність як тло. [18]

Такий проєкт став свідченням про силу мистецтва як засобу комунікації та взаєморозуміння. Він нагадав нам, що культурний обмін — це не лише можливість вивчення інших традицій та культур, але і шлях до взаємного збагачення та розвитку. Мистецтво здатне об'єднувати людей, навіть якщо вони знаходяться на великій відстані, і створювати мости між країнами та культурами.

ВИСНОВКИ

Дипломна робота на тему «Міжнародна діяльність Національного академічного драматичного театру імені Лесі Українки під час повномасштабного вторгнення рф в Україну» є важливим внеском у вивчення театрального мистецтва України в умовах військової агресії. Ця робота не лише висвітлює історію та досягнення театру, але й аналізує його діяльність у надзвичайно складний період для країни.

Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки має довгу та багату історію, яка починається з кінця XIX століття. За цей час театр пережив численні зміни та випробування, включаючи різні політичні режими і соціальні потрясіння. Історичний огляд, представлений у першому розділі дипломної роботи, показує, що театр завжди був важливим культурним осередком, який сприяв розвитку українського мистецтва і культури.

З моменту здобуття Україною незалежності, театр активно розвивав свою міжнародну діяльність. У дев'яності роки та на початку двох тисячних, театр здійснив багато гастролей та взяв участь у численних міжнародних фестивалях. Цей період відзначився зміцненням культурних зв'язків між Україною та іншими країнами. Вистави театру отримували позитивні відгуки за кордоном, що сприяло підвищенню міжнародного авторитету українського мистецтва.

Події 2014 року, коли почалась війна на сході України, значно вплинули на діяльність театру. Театр продовжував активно працювати на міжнародній арені, представляючи українське мистецтво на різних фестивалях і гастролях. Проте, цей період відзначався новими викликами та вимогами до творчого колективу. Учасники театру змушені були шукати нові форми вираження та співпраці з міжнародними партнерами.

З початком повномасштабного вторгнення рф в Україну, діяльність театру набула нових вимірів та значення. Театр не тільки продовжував гастролювати та брати участь у міжнародних заходах, але й активно

долучався до гуманітарної допомоги та підтримки військових. Важливо зазначити, що вистави театру стали інструментом культурної дипломатії, сприяючи підтримці України на міжнародному рівні.

Перші гастролі театру після початку повномасштабного вторгнення включали виступи в різних країнах Європи, де вистави театру зустрічалися з теплим прийомом та схваленням аудиторії. Вистави, такі як «Танго» та проекти, реалізовані у співпраці з польськими та іспанськими режисерами, стали знаковими подіями у міжнародному культурному просторі.

Окремо варто виділити творчу резиденцію «START», яка стала важливим майданчиком для розвитку молодих акторів та режисерів. Це ініціатива сприяла не лише розвитку професійних навичок учасників, але й інтеграції українського театрального мистецтва у міжнародний контекст.

Співпраця з польськими та іншими європейськими режисерами стала важливим етапом у розвитку театру. Це дозволило не лише обмінюватися досвідом, але й створювати нові спільні проекти, які привернули увагу міжнародної аудиторії до української культури.

Міжнародна діяльність Національного академічного драматичного театру імені Лесі Українки в умовах повномасштабного вторгнення є важливим аспектом культурного життя країни. Театр продовжує бути активним учасником міжнародного культурного обміну, що сприяє популяризації українського мистецтва за кордоном та підтримці України в цей важкий період.

Рекомендації:

1. Продовження міжнародної діяльності: Театр повинен продовжувати свою активну міжнародну діяльність, брати участь у фестивалях, гастрольх та спільних проектах з іноземними театральними колективами.

2. Зміцнення культурної дипломатії: Важливо використовувати театральне мистецтво як інструмент культурної дипломатії для підвищення міжнародної підтримки України.

3. Підтримка творчих ініціатив: Необхідно продовжувати підтримувати молодих акторів та режисерів через такі ініціативи, як творча резиденція «START», що сприятиме розвитку нових талантів та інновацій у театральному мистецтві.

4. Розширення гуманітарної діяльності: Театр має продовжувати свою гуманітарну діяльність, підтримуючи військових та цивільних осіб, що постраждали від війни, через організацію благодійних вистав та інших заходів.

5. Розвиток співпраці з міжнародними партнерами: Важливо розширювати співпрацю з міжнародними партнерами, що дозволить створювати нові спільні проєкти та залучати більше іноземних глядачів до українського театального мистецтва.

Таким чином, міжнародна діяльність Національного академічного драматичного театру імені Лесі Українки в умовах повномасштабного вторгнення є не лише засобом популяризації українського мистецтва, але й важливим інструментом культурної дипломатії та підтримки України на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. ЗМІ «Українська Правда», стаття з в.о. Головного директора театру — <https://life.pravda.com.ua/culture/63ca698b6a52c/>
2. Веселовська Г. Театральні перехрестя Києва. - 1900-1910 рр. – К., 2007.
3. Театр «Соловцов» — матеріал з Вікіпедії https://uk.wikipedia.org/wiki/Театр_«Соловцов»
4. «Київ від минулого до майбутнього», стаття — <https://kyivpastfuture.com.ua/teatr-imeni-lesi-ukrayinki>
5. Бернадська Г. Є. Київський міський театр (До історії організаційних форм) // Актуальні проблеми організації театральної справи: Темат. збірник наукових праць / Київський державний інститут театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого; Під керівництвом та ред. І. Д. Безгіна. – К., 1994.
6. Давидова І. Почуття не потребує перекладу / І. Давидова // Демократична Україна. - 1.12.1998.
7. Дані Національного драматичного театру імені Лесі Українки за період 1996-1999 років.
8. Журнал Art-Line. - №3. - 1998.
9. Дані Національного драматичного театру імені Лесі Українки за період 2000-2004 років.
10. Дані Національного драматичного театру імені Лесі Українки за період 2006-2008 років.
11. ЗМІ «Наша Газета», стаття — <http://nashagazeta.ch/news/15409>
12. Дані Національного академічного театру імені Лесі Українки за період 2012 – 2015 років.
13. Офіційна Веб-сторінка фестивалю — <http://www.crossroads-ukraine.com>
14. Веб-сторінка театр ім. Лесі Українки — <https://lesyatheatre.com.ua/ukr/articles/149>

15. Веб-сторінка театр ім. Лесі Українки — <https://life.pravda.com.ua/culture/2022/07/19/249618/>

16. Веб-сторінка театр ім. Лесі Українки — <https://lesyatheatre.com.ua/ukr/articles/183>

17. Дані Національного академічного театру імені Лесі Українки за період 2021 – 2024 років.

18. Веб-сторінка театру ім. Лесі Українки — <https://lesyatheatre.com.ua/ukr/articles/183>